

Igitabo cya Yoweli n'Itorero ry'Abadivantisiti b'Umunsi wa Karindwi ry'i Lawodikiya - Nimeru ya Mirongo Itatu n'Icyenda

Jeff Pippenger
2026-02-02

Umubare wa Mirongo Itatu n'Icyenda

Ikigeragezo cy'imbere cy'umutwe wa omega gikurikira ikigeragezo cy'inyuma cy'urufatiro rwa alpha cyo mu 2024, gisaba gusobanura "ububiko," n'"ibyokurya" bibitswe muri ubwo bubiko. Icyo kigeragezo ni icy'ubuhanuzi, kandi gifite umurongo w'ukuri w'imbere n'uwo hanze. Mbese imitako y'agaciro ni abasigaye ba James White, cyangwa se ni ukuri kwo mu Ijambo ry'Imana? Ni byombi.

Mu 9/11, ubwoko bw'Imana bwahamagariwe kurya agatabo gato no gusubira mu nzira za kera za Yeremiya, aho ari ho hashinzwe urufatiro icyo gihe. Mu 9/11, byabonetse ko igihe Yohana, mu Ibyahishuwe igice cya cumi na kimwe, yabwirwaga gupima, yabwirwaga gupima ibintu bibiri. Yabwirwaga gupima urusengero, n'abarusengeramo. Yabwirwaga gusiga urugo rw'inyuma rw'imyaka 1,260, igihe Abanyamahanga bakandagiraga ubuturo bwera n'ingabo. Ubuturo bwera n'ingabo ni urusengero n'abarusengeramo.

Mu 2023, wa mumalayika umwe wari waramanutse kuri 9/11 yongeye kumanuka, akuraho ikimenyetso ku butumwa bw'Induru ya Saa Sita z'Ijoro, hanyuma mu 2024 haza ikigeragezo cy'ishingiro cyo hanze cyo kumenya niba ikimenyetso cya Roma kikiri gishyiraho iyerekwa nk'uko cyabigenje ku ba-Millerite.

"Amadirishya akinguye" yo mu ijuru agaragaza ukuza kw'ikigeragezo cy'imbere cya omega cy'urusengero n'umuhamagaro wo "kugaruka." Icyo kigeragezo gisaba kumenya ibimenyetso bibiri. Igihe marayika wa gatatu yageraga mu 1844, hanyuma na none ku wa 9/11, Yohana abwirwa gupima urusengero n'abaruramiramo, bityo hagaragazwa umurimo w'ubuhanuzi wo gupima urusengero n'abaruramiramo mu 2023. Malaki abaza ikibazo cy'icyo "bigega" ari cyo, n'icyo "byokurya" ari cyo. Ibyo bibazo nyine mu nzizi za Miller byaba ari ibi: "agasanduku" ni iki, kandi "imitako" ni iki.

Inzizi ya Miller igaragaza amadirishya yuguruye yo mu ijuru nk'ahantu itorero rinanutse ryo mu Ibyahishuwe icumi n'icyenda rishyirwa hejuru ryambaye imyenda yera y'igitare cyiza kugira ngo rigendere ku mafarashi yera y'ingabo z'Uwitwika Nyiringabo. Ayo madirishya yuguruye ni ho umugisha cyangwa umuvumo byo muri Malaki bisukirwa. Idirishya ryuguruye rya Miller ni ho imyanda ikurwaho kandi imitako y'agaciro igateranirizwa mu isanduku yabugenewe.

Ishusho rya mbere rivuga amadirishya yo mu ijuru riboneka mu nkuru ya Nowa, kandi igihe ayo madirishya yafungurwaga, haguye imvura iminsi mirongo ine n'amajoro mirongo ine. Igihe ayo madirishya afunguwe, abantu umunani bari mu nkuge. Umubatizo wo ku Nyanja Itukura watangije

imyaka mirongo ine yo kuzerera kugeza igihe Yorodani yambukirwaga. Nyuma, ubwo Kristo yabatizwaga kuri aho hantu nyine, yajyanywe mu butayu iminsi mirongo ine. Amaze kuzuka, nk'uko byashushanywaga n'umubatizo We, yigishije abigishwa iminsi mirongo ine mbere y'uko azamurwa ajalanwa mu ijuru.

Iyo itorero rihindutse rikava ku itorero rirwana rikajya ku itorero rinesha, umwami Dawidi w'imyaka mirongo itatu azategeka imyaka mirongo ine. Itorero rinesha rigereranywa n'umuhanuzi, umutambyi n'umwami. Umuhanuzi wari ufite imyaka mirongo itatu igihe yatangiraga umurimo we wamaze imyaka makumyabiri n'ibiri ni Ezekiyeli, kandi uwo murimo yawutangiyeye igihe ijuru ryakingukaga.

Nuko mu mwaka wa mirongo itatu, mu kwezi kwa kane, ku munsu wa gatanu w'uko kwezi, nkiri hagati y'imbohe ku mugezi wa Kebari, ijuru rirakinguka, mbona ibyerekanywe n'Imana. Ezekiyeli 1:1.

Ku myaka mirongo itatu Yozefu yatangiye gutegeka nk'umutambyi, kandi ahura n'umuyaga w'iburasirazuba wa Isilamu wazanye ikibazo cyarushagaho gukomera, cyahaye Egiputa, ikiyoka kiryanye mu nyanja, uburyo bwo gushyiraho ubutegetsu bw'isi imwe. Muri icyo kibazo Yozefu yakusanyije ibiribwa mu bigega.

Muri Nyakanga 2023, ijwi ryumvikanye mu butayu, hanyuma Intare yo mu muryango wa Yuda itangira gukingura ubutumwa bwo Gutaka kwa Saa Sita z'Ijoro. Mu mwaka wa 2024, ikigeragezo fatizo cyo hanze cya alufa cyatandukanije ibyiciro bibiri, kandi inzira yo gukingura irakomeza. Ubu mu mwaka wa 2026, ikigeragezo cy'imbere cyo mu rusengeru cya omega kizongera gutandukanya ibyiciro bibiri kigeze.

Icyumweru cyera Kristo, nk'Umumarayika w'Isezzerano, yemeje isezzerano na benshi, ni urugo, n'Ahera. Kuva ku wa 22 Ukwakira 1844 kugeza igihe Mikayeli azahagurukira (nk'uko yabigenje ku iherezo ry'icyo cyumweru cyera ubwo Sitefano yaterwaga amabuye) ni Ahera Cyane. Iminsi mikuru yo mu mpeshyi yasohorejwe muri icyo cyumweru cyera, kandi ni yo alfa y'iminsi mikuru; naho iminsi mikuru yo mu gihe cy'umuhindo, ari yo impanda ku munsu wa mbere, umunsu w'Impongano ku munsu wa cumi, hanyuma umunsu mukuru w'Ingando kuva ku munsu wa cumi na gatanu kugeza ku wa makumyabiri na kabiri, ni yo omega y'iminsi mikuru.

“Mu buryo nk'ubwo, ibigereranyo byerekeza ku kuza kwa kabiri bigomba gusohozwa mu gihe cyerekanwe mu murimo w'ikigereranyo. Mu migirire ya Mose, kwezwa kw'ahera, cyangwa Umunsu Mukuru w'Impongano, byabaga ku munsu wa cumi w'ukwezi kwa karindwi kw'Abayuda (Abalewi 16:29–34), ubwo umutambyi mukuru, amaze gukorera Isirayeli yose impongano, bityo akavanaho ibyaha byabo mu ahera, yasohokaga akaha umugisha abantu. Ni ko byizerwaga ko Kristo, Umutambyi Mukuru wacu ukomeye, azaboneka kugira ngo yeze isi ayikureho icyaha n'abanyabyaha ibinyujije mu kurimburwa kwabo, kandi aheshe umugisha ubwoko bwe bumutegereje, abuboneremo kudapfa. Umunsu wa cumi w'ukwezi kwa karindwi, Umunsu Mukuru w'Impongano, igihe cyo kwezwa kw'ahera, ari na wo mu mwaka wa 1844 wagwaga ku wa makumyabiri na kabiri Ukwakira, wafatwaga nk'igihe cyo kuza k'Umwami. Ibyo byari bihujwe n'ibihamya byari bimaze gutangwa ko iyo minsi 2300 yari kuzarangirira mu

gihe cy'itumba ritangiye, kandi uwo mwanzuro wasaga n'udasubirwaho.”

“Mu mugani wo muri Matayo 25, igihe cyo gutegereza no gusinzira gikurikirwa no kuza kw'umukwe. Ibi byari bihuje n'ingingo zari zimaze gutangwa, zishingiye ku buhanuzi no ku bishushanyo. Byatumaga abantu bemezwa cyane ukuri kwabyo; kandi 'induru yo mu gicuku' yatangajwe n'ibihumbi by'abizera.

“Nk'umuraba ukomeye w'inyanja, uwo mutwe warakwirakwiriye mu gihugu hose. Wavuye mu mujyi ujya mu wundi, uva mu mudugudu ujya mu wundi, ndetse ugera no mu turere tw'icyaro twa kure, kugeza ubwo abantu b'Imana bari bategereje babyutswe rwose. Ubufanatike bwazimanganiye imbere y'iri tangazo nk'uko ubukonje bwo mu gitondo bushira izuba rirashe. Abizera babonye gushidikanya kwabo no kujagarara kwabo bivanwaho, kandi ibyiringiro n'ubutwari byuzura imitima yabo. Uwo murimo wari udafite bya bihe bikabije bikunze kugaragara igihe haba hari umunezero wa kimuntu udafite ubushobozi buyobora bw'Ijamba n'Umwuka by'Imana. Mu mimerere yawo wari usa n'ibihe byo kwicisha bugufi no kugarukira Uwitaka, byakurikiraga mu Bisirayeli ba kera ubutumwa bwo gucyaha bwazanywaga n'abagaragu Be. Wari ufite ibimenyetso biranga umurimo w'Imana mu bihe byose. Nta munezero mwinshi w'isesekara wari uhari, ahubwo hariho kwisuzuma kwimbitse k'umutima, kwatura ibyaha, no kureka iby'isi. Kwitegura guhura n'Umwami ni byo byari umutwari w'imitima yari mu mubabaro ukomeye. Hariho gusenga kudacogora no kwiyegurira Imana nta cyo wizigamye.” Intambara Ikomeye, 400.

Iminsi mikuru yo mu mpeshyi yasohorejwe mu cyumweru cyera, kandi imvura y'umuhindo wa mbere cyangwa iya alpha ni bwo yasesekajwe kuri Pentekote, bityo ishushanya ugusesekazwa kw'imvura y'itumba ya nyuma mu minsi mikuru yo mu gihe cy'itumba. Iyo minsi mikuru yo mu mpeshyi igaragarizwa mu Balewi 23, umurongo wa mbere kugeza ku wa makumyabiri na kabiri. Iminsi mikuru yo mu gihe cy'itumba iri mu mirongo ya 23 kugeza ku wa 44. Imyaka 2300 ikugeza ku wa 1844. Imirongo makumyabiri n'ibiri y'iminsi mikuru yo mu mpeshyi, n'imirongo makumyabiri n'ibiri y'iminsi mikuru yo mu gihe cy'itumba. Amatsinda abiri y'imirongo makumyabiri n'ibiri mu gice cya makumyabiri na gatatu.

Umunsi mukuru w'amakondera wari umuburo w'uko urubanza rwari kuzaba mu minsi icumi, kandi Umunsi mukuru w'Ingando wari umunsi wo kwishimira ibyishimo by'ibyaha byababariwe ku Munsi w'Imponyano. Isabato n'umunsi wa munani bikurikira uwo munsi mukuru bigereranya Isabato y'isi yo kuruhuka y'imyaka igihumbi.

Ariko, bakundwa, ntikumukirengagize iki kintu kimwe, yuko ku Mwami umunsi umwe umeze nk'imyaka igihumbi, kandi n'imyaka igihumbi ikamera nk'umunsi umwe. 2 Petero 3:8.

Marayika wa mbere yatangajwe gutangira kw'urubanza, kandi kuri urwo rwego rw'ubuhanuzi, 1798, ari wo “igihe cy'imperuka” cya Daniyeli, ni isohozwa ry'umunsi mukuru w'amakondera, ariko ku wa 11 Kanama 1840, ubutumwa bwa marayika wa mbere bwo mu 1798 bwari butarafungurwa, bwahawe imbaraga n'isohozwa ry'ubuhanuzi bw'ishyano rya kabiri. Isilamu ni kimwe mu bigize umuburo w'umunsi mukuru w'amakondera, utangaza umunsi w'urubanza wegereje.

Ku bantu bafite ubushake bwo kubona, iminsi mikuru yo mu gihe cy'itumba y'amakondera n'iy'amahema ihagarariye iminsi mikuru ya alfa na omega, urubanza rukaba ruri hagati. Si impanuka ko iyi minsi mikuru ivugwa muri Abalewi makumyabiri na gatatu. Makumyabiri na gatatu ni ikimenyetso cy'impongano. Si impanuka ko umunsi mukuru wa mbere uba ku munsi wa mbere w'ukwezi kwa karindwi kandi ko umunsi mukuru wa nyuma urangira ku munsi wa makumyabiri na kabiri. Umunsi mukuru w'amakondera ni inyuguti ya mbere y'inyuguti z'Igiheburayo, umunsi w'Impongano ni inyuguti yo hagati, kandi umunsi mukuru w'amahema ni inyuguti ya makumyabiri na kabiri y'inyuguti z'Igiheburayo.

Igice cya makumyabiri na gatatu, umurongo wa 23 kugeza ku wa 44 wo mu gitabo cy'Abalewi kigizwe n'imirongo makumyabiri n'ibiri ishyizwe mu "rwego rw'ukuri." Umunsi wa cumi uri hagati werekana ikigeragezo, kuko icumi ari ikimenyetso cy'ikigeragezo, kandi Umunsi w'Impongano ni wo ahantu ubugome bw'abarimbuka bwandikwa kandi bugakemurwa, kandi ubwo bugome bugereranywa n'inyuguti ya cumi na gatatu y'inyuguti z'Igiheburayo. Inyuguti yo hagati y'ijambo ry'Igiheburayo risobanura ukuri ni iya cumi na gatatu, kandi ihura n'umunsi wa cumi w'ukwezi kwa karindwi, kandi nk'ikimenyetso cy'inzira ifite ibiranga ubuhanuzi by'inyuguti z'Igiheburayo n'uwo munsi wihariye. Cumi hiyongereyeho cumi na gatatu bingana na makumyabiri na gatatu. Mirongo irindwi ni igiteranyo cya 10 gukuba 7, kandi umunsi wa cumi w'ukwezi kwa karindwi na wo uhwanyeye na mirongo irindwi, ari na cyo kimenyetso cy'iherezo ry'igihe cy'imbabazi.

Maze Petero araza aramwegera, aramubaza ati: Mwami, mwene Data nancumurako kangaha nkamubabarira? Mbese ni ukugeza ku ncuro zirindwi? Yesu aramwishura ati: Si ukugeza ku ncuro zirindwi nkubwira, ahubwo ni ukugeza kuri mirongo irindwi incuro zirindwi. Matayo 18:21, 22.

Imyaka magana ane na mirongo icyenda yari yaragenewe Isirayeli ya kera. Iyo myaka yakuwe kuri ya myaka ibihumbi bibiri na magana atatu, kandi igereranywa n'ibyumweru mirongo irindwi; bityo Yesu yagaragaje ko iherezo ry'igihe cy'igeragezwa ari imyaka magana ane na mirongo icyenda, igereranywa n'"ibyumweru mirongo irindwi" muri Daniyeli 9.

Ibyumweru mirongo irindwi byagenewe ubwoko bwawe n'umurwa wawe wera, kugira ngo kurangiza igicumuro, no gukuraho ibyaha, no gukora impongano y'ubugome, no kuzana gukiranuka kw'iteka ryose, no gushyiraho ikimenyetso kuri iyerekwa no ku buhanuzi, no gusiga amavuta Ahera Cyane. Daniyeli 9:24.

Ijambo ry'Igiheburayo ryahinduwe ngo "gukatwa" rikoreshwa gusa muri uyu murongo mu Isezerano rya Kera, kandi risobanura "kugenwa cyangwa gutegekwa." Ritandukanye n'ijambo risanzwe rikoreshwa rihindurwamo ngo "gukatwa," rishingiye kuri Aburamu watemye ibitambo mu ntambwe ya mbere y'isezerano muri Itangiriro cumi na gatanu. Byari "byaragenwe" kandi "byarategetswe" ko Isirayeli izahabwa imyaka magana ane na mirongo cyenda y'igihe cy'igeragezwa, hanyuma igacibwa nk'ubwoko bw'isezerano bw'Imana. "Gukatwa" kubiri gutandukanye; kumwe kugaragaza icyo gihe nk'igihe cy'igeragezwa "cyaciwe" ku mubare munini kuramutse hakoreshejwe umubare mirongo irindwi, kandi igihe "vino nshya" ya Yoweli "iciweho" ku kanwa kabo, igihe cy'igeragezwa kirarangira. Mirongo irindwi ishushanya irangira ry'igihe

cy'igeragezwa.

Iminsi y'Umuhindo ikubiyemo intambwe eshatu z'ijambo ry'Igiheburayo risobanura “ukuri.” Iminsi y'Umuhindo itangirira muri Abalewi 23:23, ikimenyetso cyo hagati cy'Umunsi w'Impongano ni umunsi wa cumi n'inyuguti ya cumi n'eshatu, bingana na 23, kandi umunsi mukuru w'Ingando urangira ku munsi wa makumyabiri na kabiri, hanyuma hagakurikiraho isabato ikomeye ikurikira uwo munsi mukuru, maze uwo murongo urangirira kuri 23:44.

Abalewi bivuga ubutambyi bw'Abalewi. Iminsi mikuru yo mu mpeshyi igaragazwa mu gice cya 23:1–22, hanyuma iminsi mikuru yo mu gihe cy'itumba ikagaragazwa muri 23:23–44. Iminsi mikuru yo mu mpeshyi igaragazwa n'imirongo makumyabiri n'ibiri, kandi inyuguti z'uruhererekane rw'Igiheburayo ni makumyabiri n'ebyiri. Iminsi mikuru yo mu gihe cy'itumba na yo ishyirwa ahagaragara mu mirongo makumyabiri n'ibiri. Umunsi mukuru w'impanda utangaza ko umunsi w'urubanza wegereje ku Munsi w'Impongano. Hanyuma umunsi mukuru w'Ingando umara iminsi irindwi, ukarangira ku munsi wa makumyabiri n'ibiri w'ukwezi kwa karindwi. Umunsi wa mbere muri iyo minsi irindwi wari Isabato y'umuhango, kandi n'umunsi wa munani ni ko wari umeze, ari wo munsi wakurikiraga uwo munsi mukuru w'iminsi irindwi. Umunsi wa mbere n'umunsi wa munani bituma umunsi wa munani uba ikimenyetso cya munani gikomoka kuri irindwi.

Vugana n'abana ba Isirayeli uti: Ku munsi wa cumi na gatanu w'ukwezi kwa karindwi hazaba umunsi mukuru w'ingando, umara iminsi irindwi, ugenewe Uwiteka. Ku munsi wa mbere hazaba iteraniro ryera; ntimuzagire umurimo w'uburetwa muzakora kuri wo. Mu minsi irindwi mujye mutambira Uwiteka igitambo cyoswa n'umuriro; ku munsi wa munani hazababere iteraniro ryera, kandi muzature Uwiteka igitambo cyoswa n'umuriro; ni iteraniro rikomeye, kandi ntimuzagire umurimo w'uburetwa muzakora kuri wo. ... Kandi ku munsi wa cumi na gatanu w'ukwezi kwa karindwi, ubwo muzaba mweguriye imyaka y'imbutu z'icyo gihugu, muzajye mukorera Uwiteka umunsi mukuru umara iminsi irindwi; ku munsi wa mbere hazaba isabato, no ku munsi wa munani habeho isabato. Abalewi 23:34–36, 39.

Isabato y'imihango y'umunsi wa munani igereranya Isabato y'igihe cy'imyaka igihumbi, ikurikira umunsi mukuru w'Ingando. Kuzerera kwa Isirayeli ya kera mu butayu imyaka mirongo ine byibukwa no kuba mu ngando mu minsi y'umunsi mukuru w'Ingando, kandi ntibigereranya gusa gusukwa kw'imvura y'itumba ya nyuma, ahubwo binagereranya igihe cy'amakuba ya Yakobo, ubwo abamarayika bayoboze indahemuka z'Imana mu misozi no mu mpinga zayo kugira ngo zirindwe.

“Mu gihe cy'amakuba, twese twarahunze tuva mu migi no mu byaro, ariko dukurikiranwa n'abanyabyaha, binjira mu mazu y'abera bafite inkota. Bamanuriyeho inkota kugira ngo batwice, ariko iravunika, igwa hasi idafite imbaraga nk'icyatsi. Hanyuma twese dutakambira agakiza ku manywa na nijoro, kandi gutaka kwacu kuzamuka kugera imbere y'Imana. Izuba ryarashe, ukwezi guhagarara aho kwari. Imigezi ihagarika gutemba. Ibicu byijimye kandi biremereye biraza, bigongana ubwabyo. Ariko hari ahantu hamwe harambuye h'umucyo uhagaze neza w'ikuzo, aho ijwi ry'Imana ryaturukaga nk'amazi menshi, rigatigisa ijuru n'isi. Ikirere cyarafungurukaga kandi kigafunga, kandi cyari mu gihirahiro gikomeye. Imisozi

yatigise nk'urubingo mu muyaga, itera amabuye acikaguritse impande zose. Inyanja yarabize nk'inkono, ijugunya amabuye ku butaka. Maze ubwo Imana yavugaga umunsi n'isaha byo kuza kwa Yesu, kandi igaha ubwoko bwayo isezerano rihoraho, yavugaga interuro imwe, hanyuma ikaruhuka gato, amagambo yayo agisakara mu isi yose. Isirayeli y'Imana yahagararaga amaso ayerekeje hejuru, itega amatwi amagambo uko yavaga mu kanwa ka Yehova, agasakara mu isi nk'inkuba zikomeye cyane. Byari iby'igitinyiro gikomeye. Buri nteruro yarangiraga, abera bagasakuza bati, Ikuzo! Haleluya! Mu maso habo harabagiranaga ikuzo ry'Imana; kandi barabagiranaga iryo kuzo nk'uko mu maso ha Mose harabagiranaga igihe yamanukaga ava kuri Sinayi. Abanyabyaha ntibashoboraga kubareba kubera iryo kuzo. Kandi ubwo umugisha utazashira watangazwaga ku bari barubashye Imana, bakomeza Isabato yayo mu buryo bwera, habayeho isaku rikomeye ry'intsinzi ku Nyamaswa no ku Gishushanyo cyayo.”

“Ubwo ni bwo yubile yatangiye, igihe igihugu cyagombaga kuruhuka.” Review and Herald, 21 Nyakanga 1851.

Yesu agaruka kandi isi ikaruhuka imyaka igihumbi kimwe, nk'uko byagereranyijwe n'Isabato y'umwaka wa karindwi y'ihugu n'umwaka wa Yubile. Mu murongo wa gatatu wa Abalewi makumyabiri na gatatu, Isabato y'umunsi wa karindwi y'umuntu ivugwa nk'intangiriro y'icyo gice kirangirana n'umunani, ni ukuvuga uwo mu irindwi, kandi igereranya Isabato y'umwaka wa karindwi y'ihugu kiruhutse.

Uwiteka abwira Mose ati: Bwira Abisirayeli, ubabwire uti: Ibyerekeye iminsi mikuru y'Uwiteka, iyo muzatangaza ko ari amateraniro yera, ngiyi iminsi mikuru yanjye. Mu minsi itandatu hazakorwa umurimo; ariko umunsi wa karindwi ni Isabato yo kuruhuka, ni iteraniro ryera; ntimuzagire umurimo muwukoraho: ni Isabato y'Uwiteka aho mutuye hose. Abalewi 23:1–3.

Alufa y'igice cya makumyabiri na gatatu ni Isabato y'umunsi wa karindwi, kandi omega y'icyo gice ni imyaka igihumbi isi imara idatuwemo, ibyo bikaba byaragereranyijwe n'Isabato y'umwaka wa karindwi y'ubutaka hamwe na yubile. Alufa y'icyo gice ni iminsi mikuru yo mu mpeshyi itangirana n'Isabato y'umunsi wa karindwi kandi igasozwa ku murongo wa makumyabiri na kabiri; naho omega y'icyo gice igasozwa ku munsi wa makumyabiri na kabiri w'ukwezi kwa karindwi, hagakurikiraho Isabato y'umunsi wa munani y'imihango, igereranya Isabato y'umwaka wa karindwi y'ubutaka.

Imirongo ya mbere kugeza ku ya makumyabiri n'ibiri igereranya umurimo wa Kristo nk'Umutambyi Mukuru wo mu ijuru mu cyumba cyera; imirongo ya makumyabiri n'itatu kugeza ku ya mirongo ine n'ine igereranya umurimo We mu Cyumba Cyeranda Cyera cyane. Abalewi ni ikigereranyo cy'abatambyi, kandi ihagararira umurimo wa Kristo w'Ubutambyi Bukuru. Isabato ya alfa y'umunsi wa karindwi isubira inyuma ikagera ku irema, kandi Isabato ya omega y'umwaka wa karindwi irambura ikagera ku isi yahinduwe nshya. Abalewi makumyabiri na batatu mu mateka hakubiyemo kuva ku irema kugera ku byaremwe bundi bushya.

Ibyishimo cyangwa isoni by'ubutumwa bw'ubuhanuzi ni ikimenyetso cy'abafite ubutumwa bw'Induru yo mu Gicuku cyangwa ubwigano bwabwo. Kugeza ubwo uku kuri kwinjijwe mu nkuru, ikibazo gitera isoni ntikigaragara. Abafite amavuta nyakuri ntibazabura kubona iyi ngingo. Ibyishimo bishushanywa n'abavanyweho ibyaha byabo, kandi bahagarariwe n'abari kwizihiza umunsi mukuru w'Ingando.

Nuko Jambo yigira umuntu, abana natwe, (natwe twitegereza ubwiza bwe, ubwiza nk'ubw'Umwana w'ikinege ukomoka kuri Se,) yuzuye ubuntu n'ukuri. Yohana 1:14.

Ijambo ry'Ikigereki ryahinduweho ngo "yabanye" risobanura "gushinga ihema." Yesu yabayeye umubiri, ashingira ihema muri twe. Yafashe kamere yacu ya kimuntu, ihema ryacu, amahema yacu, ubwugamo bwacu, umubiri wacu. Petero yabivuze muri aya magambo:

Ni byo rwose, mbona bikwiriye ko, nkiri muri iyi hema, mbakangura mbibutsa; nzi yuko vuba ngiye kwiyambura iyi hema yanjye, nk'uko Umwami wacu Yesu Kristo yabinyeretse. 2 Petero 1:13, 14.

Pawulo yabivuze muri ubu buryo:

Kuko tuzi ko niba inzu yacu yo ku isi, ari yo iyi ihema, isenyutse, dufite inyubako yavuye ku Mana, inzu itakozwe n'amaboko, ihoraho mu ijuru. Kuko muri iyi turaniwe, twifuza cyane kwambikwa ya nzu yacu iva mu ijuru; kugira ngo, nitwambikwa, tutazaboneka turi ubusa. Kuko twebwe abari muri iri hema turanihira, turemerewe n'umutwaro; si uko twifuza kwamburwa, ahubwo ni ukwambikwa hejuru y'ibyo twambaye, kugira ngo ibipfa bimizwe n'ubugingo. 2 Abakorinto 5:1-4.

Umunsi Mukuru w'Ingando ni ikimenyetso cyo gushyirwaho ikimenyetso kw'abihumbi ijana na mirongo ine na bine, bikorwaho igihe amadirishya y'ijuru akinguwe. Ibyaha by'abo bihumbi ijana na mirongo ine na bine nibikurwaho, Umwuka Wera azasukwa ku itorero rinesha atagira urugero. Urubanza ruzaba rurangirijwe abo bihumbi ijana na mirongo ine na bine, kandi abashyizweho ikimenyetso bazagenda batangaza ijwi rirenge ry'umumarayika wa gatatu bayobowe n'imbaraga z'Umwuka Wera, nk'uko bishushanywa n'Umunsi Mukuru w'Ingando.

Umubiri wacu ni urusengero, kandi ni ihema, ari ryo taberenakulo. Abateraniraga i Yerusalemu kwizihiza umunsi mukuru w'ingando, bizihizaga ko ibyaha byabo byari byarahanuweho. Mose yakoreshejwe mu guhagarika taberenakulo mu butayu, kandi umunsi mukuru w'ingando ku iherezo wizihizwaga no kuba mu ngando mu butayu, kuko Yesu buri gihe agereranya iherezo n'intangiriro.

Nuko rero, bene Data bera, basangiye ihamagarwa ryo mu ijuru, mutekereze ku Ntumwa no ku Mutambyi Mukuru w'ibyo twatura, ari we Kristo Yesu; wabayeye indahemuka ku wamushyizeho, nk'uko na Mose yari indahemuka mu nzu ye yose. Kuko uwo yabonetse ko akwiriye icyubahiro kiruta icya Mose, nk'uko uwubatse inzu ahabwa icyubahiro kiruta icy'inzu. Kuko inzu yose yubakwa n'umuntu runaka; ariko uwubatse byose ni Imana. Kandi Mose rwose yari indahemuka mu nzu ye yose nk'umugaragu, kugira ngo abe ubuhamya bw'ibizavugwa nyuma; ariko Kristo we yari nk'Umwana utegeka inzu ye bwite; inzu ye ni

twe, nitugundira tudahungabanye icyizere n'ibyishimo by'ibyiringiro kugeza ku iherezo.
Abaheburayo 3:1–6.

Mose yari umugaragu wizerwa Imana yakoresheje kubaka urusengero rw'ihema, ariko Kristo, nk'Umutambyi Mukuru n'Intumwa, afite icyubahiro kiruta icy'umugaragu Mose. Inzu yose, uhereye ku rusengero rw'ihema rwa Mose, no ku rusengero rwa Salomo, no ku rusengero Herode yongeye kubaka mu myaka mirongo ine n'itandatu, urusengero rw'umuntu rufite amakoromosomu 46, n'urusengero rw'Abamillerite rwo kuva mu 1798 kugeza mu 1844, byose byubatswe n'Imana. Mu murongo w'ubuhanuzi w'amagaragarira atandukanye y'insengero, utangirira mu Ngobyi ya Edeni, hanyuma nyuma y'icyaha ku irembo ry'iyi Ngobyi, maze nyuma y'umwuzure ku bicaniro kugeza kuri Mose; ibimenyetso-ngenzi bitatu by'ingenzi ni Mose, Kristo, n'ibihumbi ijana na mirongo ine na bine.

Mose na Kristo bahagarariye alfa na omega bya Isirayeli ya kera, kandi hamwe bahagarariye ihuriro ry'ubumuntu n'Ubumana, iryo na ryo rikaba rihagarariwe n'ibihumbi ijana na mirongo ine na bine. Mu kuza kw'umumarayika wa gatatu, mu Byahishuwe igice cya cumi na kimwe, Yohana abwirwa gupima urusengero, kandi mu kuza kw'uwo mumarayika nyine kuri 9/11, Yohana yongera kubwirwa gupima urusengero. Muri izo mpande zombi abwirwa kureka urugo rw'inyuma rw'iminsi 1,260. Mu mwaka wa 2023, uwo mumarayika nyine yarageze, kandi ubu ubwoko bw'Imana burahamagarirwa gupima urusengero. Iminsi 1,260, cyangwa iminsi itatu n'igice, yarangiye mu 2023, kandi uhereye icyo gihe kugeza mbere gato y'itegeko ryo ku cyumweru urusengero rugomba kuzamurwa. Umwaka wa 2024 waranze ishyirwaho ry'imfatiro, kandi wabonyemo ubugome bwo kwigomeka bugaragara nk'itsinda “ryasuzuguye umunsi w'ibintu bito,” ryamagana uko Miller yagaragaje ikimenyetso gishyiraho iyerekwa.

Nuko ijamba ry'Uwiteka ryongera kunzaho, riti: Amaboko ya Zerubabeli ni yo yashyize urufatiro rw'iyi nzu; kandi amaboko ye ni yo azayirangiza; maze muzamenya yuko Uwiteka Nyiringabo ari we wantumye kuri mwe. Kuko ni nde wasuzuguye umunsi w'ibitangira bito? Kuko bazanezerwa, kandi bazabona urusinga rw'umuringoti mu kuboko kwa Zerubabeli ari kumwe na ba barindwi; abo ni bo maso y'Uwiteka, anyuranamo isi yose. Zekariya 4:8–10.

Kwanga kumenya kwa Miller ko ari Roma ishyiraho iyerekwa, ni ukwanga urufatiro, kandi ni “ugusuzugura umunsi w'ibintu bito.” Umuryango w'Abamillerite wari urugendo rwa alufa rw'abamarayika ba mbere n'uwa kabiri, kandi urugendo rw'abo ibihumbi ijana na mirongo ine na bine ni urugendo rwa omega rw'umumarayika wa gatatu. Rurusha alufa imbaraga incuro makumyabiri na ebyiri. Muri uwo mujyo w'ubuhanuzi, urufatiro rw'urugendo rw'Abamillerite ni “umunsi w'ibintu bito.” Gusuzugura ukuri kose k'urufatiro kugaragajwe ku bisate bibiri bya Habakuki, ni ugupfa, kuko iyerekwa rishyizweho mu murongo wa cumi na kane wa Daniyeli cumi n'umwe ari ryo yeretwa na Salomo yagaragaje.

Aho kutari iyerekwa, abantu bararimbuka; ariko ukomeza amategeko arahiriwe. Imigani 29:18.

Iyerekwa ry'ibuye risoza ni iry'igitangaza, kuko rigaragaza ko ibuye rikomeza urufatiro ari na ryo buye risoza, ariko rifite imbaraga zikubye inshuro makumyabiri na kabiri. Ikigeragezo cya mbere, ari cyo alpha, cy'umusingi cyo mu wa 2024, cyari ubutumwa bw'ugushyirwaho ikimenyetso bwo

hanze, bwo mu bwenge; naho ikigeragezo cya omega cy'urusengerero cyo mu wa 2026 ni ubutumwa bw'ugushyirwaho ikimenyetso bwo imbere, bwo mu mwuka. Kimwe kigaragaza ishusho n'ikimenyetso by'innyamaswa, ikindi na cyo kikagaragaza ishusho n'ikimenyetso by'Imana. icyo kigeragezo cya omega cyo imbere gihagarariwe n'ibimenyetso bibiri byo mu nzuzi za Miller bigomba gusobanurwa mu rwego rw'ibyabaye byo mu minsi y'imperuka. Ikigega ni iki? kandi inyama ni iki?

Tuzakomeza ibi bintu mu ngingo ikurikira.

Ubukwe bw'Abayahudi mu gihe cya Yesu bwagendaga bugaragara mu byiciro bitatu by'ingenzi, akenshi bigakwirakwira mu mezi menshi cyangwa umwaka. Intambwe ya mbere yari ugushyingirwa kwemewe n'amategeko, kwitwaga ugusaba no gusezerana, aho ubukwe bwabaga bumaze gushingwa mu buryo bwemewe n'amategeko, ariko umugeni n'umukwe bakaguma batandukanye, mu gihe umukwe yasubiraga mu nzu ya se gutegurira umugeni we aho azaba. Ni cyo gituma Mariya, umugore wa Yosefu, yitwaga umugore we, na mbere y'uko babana. Ubuhemu muri icyo gihe bwafatwaga nk'ubusambanyi.

Igihe cyo gutegereza ntiyari kizwi, kandi cyashoboraga kumara iminsi, ibyumweru cyangwa amezi. Uku kutamenya ni ikintu cy'ingenzi cyane muri uwo mugani. Se yashoboraga gutegereza kugeza ku mwaka umwe, kugira ngo yemeze ubusugi bw'umugeni. Umukwe ntiyatangazaga umunsi cyangwa isaha nyayo yo kugarukaho kwe, kuko byari icyemezo cya se kugena igihe, bityo umugeni akamenya ko ubukwe buje—ariko ntamenye igihe buzazira. Uku kutamenya kwari kugambiriwe, kandi kugeza ubwo se ategereze umukwe kujya kuzana umugeni we, ibyari birebana na byo byose byakererezwaga.

Igihe se yavugaga iti: “Genda uzane umugeni wawe,” umukwe yazaga nijoro, ari kumwe n'incuti ze, basakuza kandi bavuzaga impanda. Byahoraga bibaho nijoro kugira ngo birinde kugenda urugendo rurerure mu bushyamba bwo ku manywa, bushobora kuremerera abantu mu gihugu cya Isirayeli. Itoroshi n'amavuta byabaga bikenewe, kuko nta matara yo ku mihanda yabagaho, kandi urugendo rw'uwo mutambagiro rwashoboraga kumara amasaha menshi. Imvugo y'umuhango nyakuri yakoreshejwe mu bukwe bw'Abaheburayo ba kera, yatangazwaga muri icyo mitambagiro, yari iyi: “Dore umukwe araje!”

Abakobwa b'inkumi (abagenza b'umugeni) bo muri uwo mugani ntibari abagore batoranyijwe gusa uko bishakiye, ahubwo bari abafasha b'umugeni, bamutegereje bari kumwe na we, bari bitezwe ko baza kwinjira mu rugendo rw'akarasisi, kandi bafite inshingano yo guhora biteguye isaha iyo ari yo yose no kwitwaza amavuta yabo bwite kugira ngo bacanire inzira ijya ku nzu y'umukwe. Ibyo by'amata byashiraga vuba, bityo rero byari ngombwa kuzana amavuta y'inyongera, mu gihe urugendo rwaba rurerure. Nta gusangirirana rusange kw'amavuta kwabagaho.

Gutinda si ikintu kidasanze mu rugendo rwa kera no mu gushyingirwa, kandi mu muco ntikwafatwaga nk'ikibazo. Gutinda kwari guteganyijwe, kandi gusinzira byari ibisanze. Itandukaniro ntiriri mu gusinzira, ahubwo riri mu kwitegura, si mu kuba maso. Abakobwa b'abapfapfa ntibateganyije gutinda nk'uko abanyabwenge babigenje. Bose bari gusinzira, kuko

igihe kiri hagati yo gukwa mu buryo bw'amategeko no gusohora ubukwe gishobora gufata umwaka umwe.

Igihe urugendo rw'abari baherekeje umukwe rwageraga mu nzu y'umukwe, ibirori by'ubukwe byahitaga bitangira, maze urugi rugafungwa burundu, kandi abageraga batinze ntibemererwe kwinjira. Ibyo ntibyabaga ari ubugome—ahubwo byari umugenzo, kuko umuntu wese wakomangaga nyuma, urugi rumaze gufungwa, byasobanuraga ko atari mu bagize urwo rugendo.

Yesu ntiyashyiragaho amashusho mashya, kandi nta bisobanuro yatanze kuri uyu mugani nk'uko yakundaga kubigenza kenshi. Ntiyari akeneye gutanga ibisobanuro, kuko ibyo bisobanuro byose by'umuco byasobanukirwaga neza n'abamwumvaga. Yesu yerekezaga ku bukwe nyakuri bwo mu Burasirazuba, atari ku kintu kidasobanutse cy'umuzimanganyo.

Ibisobanuro birambuye bishimangirwa mu buryo bwuzuye n'ubuhamya bw'Igiheburayo, kimwe n'abanyamateka bo mu bihe by'Abaroma n'Abagiriki.

Mishina (ikinyejana cya 2 nyuma ya Kristo, ariko ibungabunga imigenzo yo mu gihe cy'Urusengeri mbere ya 70 nyuma ya Kristo)

Talmudi (inyandiko yakusanyijwe nyuma, ariko isubiramo imigenzo yo hambere)

Yosefusi (umwanditsi w'amateka w'Umuyahudi wo mu kinyejana cya mbere)

Imihango y'ubukwe bwa rabenikazi n'ibiganiro by'amategeko yabo

Indorerenzi bo mu muco w'Abagiriki n'Abaroma bareberaga i Yudaya

Yosefusi ntatanga "igitabo cy'amabwiriza y'ubukwe" giteguye neza, ariko ibisobanuro by'amategeko n'umuco ashingiraho bihura neza rwose n'ibisobanuro byo muri Mishina/Talmudi. Mishina ni yo soko y'ingenzi.

Uyu mugani wagwiraga cyane umutima w'umwumviriza w'Umuyahudi wo mu kinyejana cya mbere, kuko nta na kimwe cyo muri Matayo 25 cyari gikeneye gusobanurwa. Ukuza mu gicuku byari bisanzwe, amatabaza n'amavuta byari ibikenewe bigaragara, kandi gutinda hagati yo gusaba no gusezerana byemewe n'amategeko n'urugendo rwo mu gicuku byari ikintu cyari gitegerejwe, kandi urugi rukingwa byari uburyo busanzwe bukurikizwa! Abo bakobwa b'inkumi bahejwe bari bafite isoni, kandi ku bateze amatwi b'Abayahudi bo mu gihe cya Yesu, isoni z'umukobwa w'inkumi w'umupfapfa zari izikwiriye rwose. Kubera ko abamwumvaga bari bazi neza uwo muhango, nta mpuhwe na nkeya bari kugira ku bakobwa b'inkumi b'abapfapfa, kuko buri wese yari azi ko kwitegura byari inshingano ntakuka y'inkumi yose yasabwaga kujya muri urwo rugendo. Ibi kuri abo bateze amatwi b'Abayahudi byari bigaragara cyane ku buryo Yesu atigeze akenera gutanga ibisobanuro by'uwo mugani.